

Модернізація соціального захисту в контексті євроінтеграції: виклики для України

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) передбачає економічне та секторальне співробітництво у 28 сферах. Беручи до уваги Главу 21 («Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей») Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди, Сторони налагоджують діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, *соціального захисту*, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації.

В контексті імплементації Угоди Україною, на нашу думку, слід звернути увагу на два важливі моменти: 1) можливі труднощі, пов'язані з виконанням вимог Угоди в частині модернізації соціального захисту; 2) опосередкований вплив економічної складової Угоди на соціальну сферу.

Варто зауважити, що соціальний захист належить до тих сфер соціальної політики, в рамках якої держави-члени ЄС користуються власними національними політиками. При цьому, використовуючи відкритий метод координації (Open Method of Coordination)¹, що є способом адаптації європейських соціальних вимірів у всіх країнах-членах ЄС, відбувається обмін інформацією, імплементація кращих практик та їхня координація в рамках співпраці. Зважаючи на функціональні розбіжності в ухваленні рішень та їх виконанні, в контексті модернізації соціального захисту України, вкрай важливим та необхідним є питання про співвідношення національної й наднаціональної соціальної політики.

Враховуючи той факт, що базовим був і залишається національний рівень, слід звернути увагу на *відсутність комплексного бачення перспектив реформування системи соціального захисту урядом України*. План заходів

¹ Європейська політика і соціальне партнерство в ЄС : довідник / Н.Г. Діденко, І.Я. Тодоров, О.Р. Чугріна, О.К. Міхеєва / за заг. ред. Н.Г. Діденко. – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – 150 с.

Міністерства соціальної політики України з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони, на 2014-2017 роки передбачає комплекс тактичних заходів, спрямованих на модернізацію соціального захисту:

Довідково: План заходів Міністерства соціальної політики України з імплементації Угоди про асоціацію між Україною на 2014-2017 роки:

- модернізацію системи соціального страхування з метою підвищення ефективності управління, вдосконалення механізму призначення страхових виплат, забезпечення фінансової стабільності фондів соціального страхування
- реформування інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; профілактика та попередження підліткової злочинності, потрапляння у складні життєві обставини шляхом утворення та організації діяльності центрів соціальної підтримки дітей та сімей у адміністративно-територіальних одиницях України
- забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, розв'язання соціально-економічної проблеми у забезпеченні житлом осіб зазначеної категорії
- збільшення влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сімейні форми виховання шляхом недопущення влаштування посиротілих дітей до інтернатних закладів
- вжиття заходів щодо посилення адресності надання пілг передбачається з метою запровадження надання пілг окремим категоріям громадян за соціальною ознакою з урахуванням їх доходів
- реалізацію пілотного проекту Світового банку "Модернізація системи соціальної підтримки населення" щодо залучення до зайнятості непрацюючих працездатних одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям
- вивчення та аналіз міжнародного досвіду (держав-членів ЄС) щодо запровадження методів вимірювання інвестиційного ризику, процесів управління ризиком та розподілу стратегічних активів, забезпечення фінансової стабільності пенсійної системи
- з метою вдосконалення сфери пенсійного забезпечення опрацювання змін до законодавства.²

Разом з тим, поза увагою у сфері соціального захисту України залишилися системні проблеми, які в ході виконання Угоди, мають пріоритетне значення, зокрема: відсутність уніфікованих норм нормативно-правового забезпечення; низький рівень доступності та відкритості інформації; неефективна структура управління та організаційного забезпечення; відсутність запропонованих профільним міністерством змін у сфері соціального захисту, пов'язаних з іншими складовими реформ в країні та інші.

²План заходів Міністерства соціальної політики України з реалізації Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, на 2014-2017 рр. [Електронний ресурс]. Джерело доступу : <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article>

Слід звернути увагу на і те, що неспівставний рівень соціальних стандартів (заробітна плата, прожитковий мінімум тощо) у порівнянні з європейськими та лібералізація торгівлі з ЄС, ймовірно посилять міграційні процеси між країнами, що в короткостроковому періоді зумовить негативний вплив на економіку в цілому: зменшення частини податкових надходжень; інфляційні коливання через збільшення/зменшення обсягу грошових переказів та інші. В контексті модернізації соціального захисту вказане потребує врахування впливу міграційних процесів на соціально-економічну ситуацію в країні.

Довідково: Україна посідає перше місце в Європі за кількістю осіб, які працюють за межами країни, загальна чисельність трудових мігрантів оцінюється у 2,1 млн. осіб. В останні роки збільшується кількість випадків переходу трудової міграції у постійну форму, внаслідок чого країна безповоротно втрачає тисячі осіб.³

Враховуючи вищевикладене, в умовах співпраці та координації у сфері соціального захисту, на нашу думку, першочерговими заходами є визначення завдань та рекомендацій на рівні ЄС (наднаціональний рівень); обґрунтування стратегічного національного плану дій із взаємоузгодженням економічної та соціальної складових реформ (національний рівень); встановлення кількісних та якісних параметрів ефективності пропонованих змін та здійснення моніторингу досягнення ефекту; налагодження безперервного процесу взаємонавчання, координації та співпраці між країнами-членами ЄС та Україною.

Гринчишин І.М.

к.е.н., н.с. відділу

регіональної фінансової політики

³ Позняк О. Соціальні наслідки Євроінтеграції України [Електронний ресурс]. – Джерело доступу : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09446.pdf>